

Jumalateenistus Nõos P, 11.02.24 kell 11.00, *Esto mihi*

Lektsioonid: 1Kr 13; Mk 10:32–45

Jutlus: Hs 18:30–32

Laulud: 65 (1–5); 215 (1–5, 6); 71 (1–4); 162 (1–5)

Seepärast ma mõistan kohut teie üle, Iisraeli sugu, igaühe üle ta eluviiside kohaselt, ütleb Issand Jumal. Pöörduge ja taganege kõigist oma üleastumistest, et teie süü ei saaks teile komistuseks. Heitke eneste pealt ära kõik oma üleastumised, millega te olete üle astunud, ja valmistage enestele uus süda ja uus vaim! Miks te tahate surra, Iisraeli sugu? Sest mul ei ole head meelt surija surmast, ütleb Issand Jumal. Seepärast pöörduge ja elage!

Keeleteaduses on mõiste *collectivum*, keeleline väljend, mis koondab ühte klassi määramata hulga sarnaseid asju või fakte. Vanas Testamendis on *collectivum*'i kasutamine tavaline. Nt kõneldakse kogu aeg Iisraelist, mis teatavasti on Iisaki poja Jaakobi uus, Jumala antud nimi, kuid millega tähistatakse kõiki Aabrahami järglasi, lihtsamalt öeldes, juute. Öeldakse Iisrael, aga mõeldakse tuhandeid inimesi.

VT-s kõneldakse Iisraeli patust, nagu oleks pattu teinud kõik need tuhanded inimesed korraga. Aga kas ühe osa inimeste patu üle kandmine ülejäänule on õigustatud? Miks peaks kannatama Iisrael tervikuna, kui on selge, et kõik inimesed selle rahva hulgas pole ühtviisi patused või mõned on lausa õiged?

Seda teab hästi ka Jumal, keda seetõttu küll ei saa süüdistada ebaõigluses. Tuleb nt meelde Aabrahami kahekõne Jumalaga enne patuse linna Soodoma hävitamist 1Ms 18. 1Ms 18:23 küsib Aabraham Jumalalt: „Kas tahad tõesti hävitada õige koos õelaga?“ Ja hakkab Jumalaga tingima, et kui Soodomas leidub 50 õiget, siis peab Jumal selle linna säästma. Jumal on nõus ja tingimine jõuab kuni kümneni: kui Jumal leiab Soodomas kümme õiget, siis jätab ta linna hävitamata.

Nagu teame, õigeid ei leitud ja linn hävitati.

Hiljem 2. Moosese raamatus kirjeldatud kõrberännakul karistab Jumal sõnakuulmatut rahvast pealtnäha sama julmalt. Nt 2Ms 32:28 käskis Issand pärast kuldvasika kui ebajumalakuju kummardamist surmata 3000 meest. Kas võib siis sellest järeldada, et Iisraelis oli õige ainult väike osa rahvast, kuldvasika loos nt ainult leviidid, kes jäid Moosesele ja Issandale truuks? Tõepoolest, läbi VT kõneldakse nn Iisraeli jäägist, mis jääb alati järele siis, kui mõni nuhtlus on rahvast laastanud. Jääb mulje, et Jumalal pole erilisi illusioone oma rahva suhtes, kuid armastusest tema vastu säästab siiski väikse osa.

Nõnda kujunes Iisraeli rahva hulgas aastasadade jooksul väga tugev kollektiivne vastutus. Patust põhjendati nt sellega, et keegi esivanemaist oli Jumala vastu pattu teinud ja kui nt lapselaps kannatas, siis ei pruukinud see olla lapselapse enda süü Jumala ees, vaid teda karistati vanavanema patu pärast. Jumal ütleb ju kümne käsu esimeses käsus 2Ms 20:5: „...mina, Issand, sinu Jumal, olen püha vihaga Jumal, kes vanemate süü nuhtleb laste kätte kolmanda ja neljanda põlvni neile, kes mind vihkavad.“

Kuid Jumal ei mõtle nii nagu inimesed tema mõttelaadist arvavad. Seda kinnitab ka eeltoodud viide Soodoma hävitamise loole. Jumal on alati valmis säästma neid, kes teda armastavad. Jätkub ju eeltsiteeritud kümne käsu lause 2Ms 20:6 järgmiselt: Issand osutab heldust tuhandeile neile, kes teda armastavad ja ta käske peavad!

Meie tänane kirjakoht ja sellele eelnevad lõigud, tegelikult kogu Hs 18, kõnelevadki sellest, kuidas Jumala jaoks tegelikult Iisraeli kollektiivne süü ei toimi, vaid tema vaatab iga inimese süüd eraldi.

Seepärast ütleb prohvet meie jutlusealuse kirjakohta algul: „Seepärast ma mõistan kohut teie üle, Iisraeli sugu, igaühe üle ta eluviiside kohaselt...“ Seega, sellest, kuidas inimene elab, sõltub tema langemine või püsijäämine Jumala ees. Siin ei mõjuta see, et ta põlvneb patuste inimeste perekonnast. Siin ei mõjuta see, et ta on oma elus varem pattu teinud. Jumal on valmis mineviku eksimused unustama ja alustama iga inimese puhul n-ö puhtalt lehelt. Jumalal pole head meelt sellest, et inimesed surevad. Pigem tahaks ta seda, et kõik jääksid elama. Meie kirjakohtas ju

öeldakse: „Sest mul ei ole head meelt surija surmast, ütleb Issand Jumal. Seepärast pöörduge ja elage!“

Mida aga selleks elamise poole pöördumiseks tarvis on? Jumal vastab meie kirjakohas: „Heitke eneste pealt ära kõik oma üleastumised, millega te olete üle astunud, ja valmistage enestele uus süda ja uus vaim!“ Niisiis kaks tingimust: a) loobuda enda üleastumistest ning b) hankida uus süda ja uus vaim.

Milliseid üleastumisi Issand mõtleb? Am 2:4 ütleb Issand: „Juuda kolme üleastumise pärast, koguni nelja pärast, ei võta ma oma otsust tagasi, sest nad on hüljanud Issanda Seaduse ega ole pidanud tema määrusi; neid on eksitanud nende valejumalad, kelle järel on käinud nende vanemad.“ Üleastumised on seega Issanda Seaduse vastu tegemine ja ebajumalakummardamine.

VT-s on 613 seadusesätet. Kas on võimalik, et inimene suudaks kõiki neid täita? Tuleb aga välja umbes samamoodi nagu eelmainitud Soodoma-loos: Kui inimene täidaks neist 613 sättest vaid kümnet, siis oleks ta Jumala ees õige. Sest kümnet käsku teame me kõik. Kas aga oleme suutnud neid kümnetki oma elus pidada?

Mis puutub aga ebajumalakummardamise, siis võtame appi usuisa Martin Lutheri „Suure kateksimuse“ ja vaatame, mida ta ütleb esimese käsu „Sul ei tohi olla teisi jumalaid“ kohta: „Seega on selle käsu mõte see, et ta nõuab õiget südame usku ja kindlat lootust, mille sihiks on tõeline ainus Jumal ja mis ainult temast kinni hoiab. Ja sellega on öeldud: pane tähele ja lase ainult minul su Jumal olla ja ära otsi kedagi teist; s.t. kui sul on millestki heast puudu, siis oota seda minu käest ja otsi minu juurest; kui sa kannatad õnnetuse ja viletsuse all, siis rooma minu juurde ja hoiu minu poole. MINA, mina tahan sulle kõike küllaldaselt anda ja sind igast hädast välja aidata, ära lase oma südamel kellestki muust kinni hoida ega kelleski muus rahu leida.“

Niisiis see, kes on oma elus suutnud üleastumistest ja ebajumalakummardamisest loobuda, on tõepoolest õnnis. Kas selliseid inimesi on? Ma ei tea. Võib-olla pühakud.

Kuid siin on minu meelest vaja vaadata teist tingimust, mille Jumal elamiseks annab: hankida uus süda ja uus vaim. Siin on küll öeldud, et hankige, kuid Jumal teab, et inimene ise seda uut südant ja vaimu hankida ei suuda.

Seepärast ütlebki Issand mujal, ka prohvet Hesekieli raamatus, nt Hs 11:19: „...ma kõrvaldan nende ihust kivise südame ja annan neile lihase südame.“ Niisiis on see Issanda töö, inimene ise selleks suuteline pole.

Millal see südame muutus siis aset leiab? Siis, kui Jeesus Kristus inimest kutsub ja Püha Vaim hakkab tema südames tööd tegema! Meenutame siinjuures Sauluse pöördumist Pauluseks. Enne pöördumist oli tegemist karmi, võib-öelda fanaatilise juudi usklikuga, kes kasutas kõiki enda käsutuses olevaid võimalusi kristlaste tagakiusamiseks.

Mina pole küll kristlasi otseselt taga kiusanud (ehkki nende üle nalja heitnud küll), kuid olen siiski tundnud endas sihikindlust mingi ülesande lahendamisel, mis astub üle ligimese heaolust. Igatahes midagi sellist, mis on vastupidine täna altarist loetud armastuse ülemlaulule 1Kr 13. Parafraseerin: kõva süda pole pika meelega, ei hellita, on kade, kelgib ja hoopleb, käitub näotult, otsib omakasu, ärritub, jätab meelde paha, rõõmustab ülekohtu üle, aga mitte tõe üle (ta ei teagi, mis tõe on, kuna ta ei tunne Jumalat), ta ei lepi mitte millegagi, ta ei usu midagi, ei looda midagi, ei talu midagi.

Aga kui Kristus kuidagiviisi meie südameuksest sisse saab (ei tea küll, kuidas inimene ise võiks seda võimaldada!), siis hakkab kõik tasapisi muutuma. See on pikk ja valuline protsess, mis mõnel juhul võib võtta aastaid, mitte toimuda kohe nagu apostel Pauluse puhul. Kuid Jumal ise juhhib seda protsessi ja õnnis on see, kelle südames on see alanud!

Siis hakkavad peagi ilmema Püha Vaimu viljad. Paulus ütleb Gl 5:22j, et need on rõõm, rahu, pikk meel, lahkus, headus, ustavus, tasadus, enesevalitsus. Ja, pange tähele, lisab veel juurde, et millegi niisuguse vastu ei ole Seadus. Kas võikski siis siit järeldada, et uue südame ja uue vaimu valmistamine on eelduseks üleastumistest taganemiseks? Näib nii!

Ja kui Jumal kõike seda oma suurest halastusest ja armastusest meis tegema asub, siis, ütleb Issand meie kirjakohas, me ei sure.

Kas on siin mõeldud, et sureme samamoodi nagu need 3000 meest kuldvasika loos, millest ennist juttu oli? Võib-olla, Jumal teab.

Aga see võib-olla ka surm tulejärves, millest kõneleb Ilm 20:14 kui teisest surmast.

Meie kriku ette on paigutatud Tartu 2024 kultuuripealinna värviline maamärk. Seal on muuhulgas kirjas kultuuripealinna kunstiline kontseptsioon Ellujäämise Kunstid: teadmised, oskused ja väärtused, mis aitavad meil tulevikus hästi elada. Nendeks kunstideks on omapärasus, jätkusuutlikkus, ärksameelsus, koosloovus, lootus. Kirikul, mille ees maamärk seisab on pakkuda veel üks Ellujäämise Kunst: uue südame hankimine Jeesus Kristuselt! Loodame ja palume, et inimesed märkavad sedagi kunsti ja leiavad elu!

Aamen.